

386L0653

31.12.86

EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLINEN LEHTI

N:o L 382/17

NEUVOSTON DIREKTIIVI,

annettu 18 päivänä joulukuuta 1986,

jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta

(86/653/ETY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 57 artiklan 2 kohdan ja 100 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽²⁾,

ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽³⁾,

sekä katsoo, että

kaupan, teollisuuden ja pienteollisuuden alalla toimivien välittäjien sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevat rajoitukset on poistettu direktiivillä 64/224/ETY ⁽⁴⁾,

kaupallista edustusta koskevien kansallisten säännösten erot vaikuttavat oleellisesti kilpailun edellytyksiin ja kyseisen toiminnan harjoittamiseen yhteisössä ja ovat haitallisia sekä kauppaedustajan oikeussuojalle suhteessa tämän päämieheen että kaupallisten sopimusten varmuudelle; lisäksi nämä erot haittaavat oleellisesti edustusopimusten tekemistä ja toimintaa, jos päämies ja kauppaedustaja ovat eri jäsenvaltioista,

jäsenvaltioiden välistä tavarakauppaa tulisi harjoittaa yhteinäismarkkinoille ominaisin ehdoin, mikä edellyttää jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämistä yhteismarkkinoiden asianmukaisen toiminnan kannalta välttämättömässä laajuudessa; lainvalintasäännöt eivät kauppaedustuksen osalta poista edellä tarkoitettuja ristiriitaisuuksia edes siinä tapauksessa, että ne olisivat yhdenmukaisia, joten ehdotettu yhdenmukaistaminen on tarpeen lainvalintasäännöistä huolimatta,

tässä suhteessa on annettava etusija kauppaedustajan ja päämiehen väliselle oikeussuhteelle,

on aiheellista noudattaa perustamissopimuksen 117 artiklan periaatteita ja pysyttää toteutetut parannukset yhdenmukaistettaessa kauppaedustajia koskevia jäsenvaltioiden lakeja, ja

pidennetty siirtymäkausi tulisi sallia niille jäsenvaltioille, joille erityisesti päämiehen ja kauppaedustajan välisen sopimuksen lakkaamisesta suoritettavaa hyvitystä koskevien säännösten mukauttaminen tämän direktiivin vaatimusten mukaisiksi tuottaa erityisiä vaikeuksia,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

Sovellettamisala

1 artikla

1. Tässä direktiivissä säädettyjä yhdenmukaistamistoimenpiteitä sovelletaan niihin jäsenvaltioiden lakeihin, asetuksiin ja hallinnollisiin määräyksiin, jotka koskevat kauppaedustajan ja tämän päämiehen välistä suhdetta.
2. Tässä direktiivissä 'kauppaedustajalla' tarkoitetaan itsenäistä välittäjää, jolla on pysyvä valtuutus neuvotella tavaroiden myynnistä ja ostosta toisen henkilön puolesta, jäljempänä 'päämies', tai neuvotella ja tehdä sopimuksia tällaisista liiketoimista päämiehen nimissä ja lukuun.
3. Kauppaedustajana ei tässä direktiivissä pidetä:
 - sitä, jolla on asemansa nojalla kelpoisuus tehdä sitoumuksia yhtiön tai yhdistyksen puolesta;
 - yhtiömiestä, jolla on lain nojalla oikeus tehdä toisia yhtiömiehiä velvoittavia sitoumuksia;
 - konkurssipesän väliaikaista pesänhoitajaa, uskottua miestä tai toimitsijamiestä.

2 artikla

1. Tätä direktiiviä ei sovelleta:
 - kauppaedustajiin, jotka eivät saa palkkiota toiminnastaan;
 - kauppaedustajiin, jotka toimivat tavarapörsseissä tai raaka-ainemarkkinoilla; eikä
 - Yhdistyneen kuningaskunnan vuonna 1979 annetun "Crown Agents Act" -nimisen lain nojalla perustettuun "Crown Agents for Overseas Governments and Administrations" -nimiseen laitokseen tai sen tytäryhtiöön.

⁽¹⁾ EYVL N:o C 13, 18.1.1977, s. 2;

EYVL N:o C 56, 2.3.1979, s. 5

⁽²⁾ EYVL N:o C 239, 9.10.1978, s. 17

⁽³⁾ EYVL N:o C 59, 8.3.1978, s. 31

⁽⁴⁾ EYVL N:o 56, 4.4.1964, s. 869/64

2. Jäsenvaltio voi säätää, että direktiiviä ei sovelleta siihen, jonka toimintaa kauppaedustajana pidetään kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan sivutoimena.

II LUKU

Oikeudet ja velvollisuudet

3 artikla

1. Kauppaedustajan tulee tehtävänsä hoitaessaan huolehtia päämiehen edusta ja toimia velvollisuudentuntoisesti ja rehellisesti.

2. Kauppaedustajan tulee erityisesti:

- a) pyrkiä sopivalla tavalla neuvottelemaan ja tarvittaessa päättää liiketoimista, jotka on annettu hänen tehtäväkseen;
- b) antaa päämiehelle kaikki hallussaan olevat tarpeelliset tiedot;
- c) noudattaa päämiehen antamia kohtuullisia ohjeita.

4 artikla

1. Päämiehen tulee toimia velvollisuudentuntoisesti ja rehellisesti suhteessa kauppaedustajaan.

2. Päämiehen tulee erityisesti:

- a) toimittaa kauppaedustajalle kyseisiä tavaroita koskeva tarpeellinen aineisto;
- b) hankkia kauppaedustajalle edustus sopimuksen täyttämistä varten tarpeelliset tiedot ja, jos päämiehellä on aihetta otaksua, että toiminta tulee olemaan merkittävästi suppeampaa kuin kauppaedustajalla yleensä olisi ollut aihetta olettaa, ilmoittaa tästä kauppaedustajalle kohtuullisessa ajassa.

3. Päämiehen tulee lisäksi ilmoittaa kauppaedustajalle kohtuullisessa ajassa tämän hänelle välittämän liiketoimen hyväksymisestä, hylkäämisestä tai täyttämättä jättämisestä.

5 artikla

Osapuolet eivät saa poiketa 3 ja 4 artiklan säännöksistä.

III LUKU

Palkkio

6 artikla

1. Jos osapuolet eivät ole sopineet palkkiosta, kauppaedustajalla on oikeus palkkioon, joka vastaavia tavaroita edustaville kauppaedustajille yleensä maksetaan siellä,

missä hän harjoittaa liiketoimintaansa, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta palkkion määrää koskevien jäsenvaltion pakottavien säännösten soveltamista. Jollei tällaista yleistä käytäntöä ole, kauppaedustajalla on oikeus kaikki liiketoimeen liittyvät seikat huomioon ottaen kohtuulliseen palkkioon.

2. Jokaista liiketoimien määrän tai arvon mukaan vaihtelevaa palkkion osaa pidetään tämän direktiivin mukaan provisiona.

3. Direktiivin 7—12 artiklaa ei sovelleta, ellei kauppaedustaja saa korvaustaan kokonaan tai osittain provisiona.

7 artikla

1. Kauppaedustajalla on oikeus saada provisio edustus sopimuksen voimassaoloaikana päätetystä liiketoimesta:

- a) jos se on päätetty hänen myötävaikutuksestaan; tai
- b) jos se on päätetty sellaisen kolmannen henkilön kanssa, jonka hän on aikaisemmin hankkinut asiakkaaksi vastaavia liiketoimia varten.

2. Kauppaedustajalla on oikeus provisioon edustus sopimuksen voimassaoloaikana päätetystä liiketoimesta myös,

— jos hänelle on osoitettu tietty maantieteellinen alue tai tietty asiakaspiiri, taikka

— jos hänellä on yksinoikeus tiettyyn maantieteelliseen alueeseen tai tiettyyn asiakaspiiriin,

ja liiketoimi on päätetty tältä alueelta olevan tai tähän asiakaspiiriin kuuluvan asiakkaan kanssa.

Jäsenvaltioiden on otettava lainsäädäntönsä jompikumpi edellä olevissa luettelukohdissa tarkoitetuista vaihtoehdoista.

8 artikla

Kauppaedustajalla on oikeus saada provisio edustus sopimuksen lakkaamisen jälkeen päätetystä liiketoimesta:

- a) jos liiketoimi johtuu pääasiallisesti kauppaedustajan toiminnasta edustus sopimuksen voimassaoloaikana ja

siitä on päätetty kohtuullisessa ajassa edustus sopimuksen lakkaamisen jälkeen; tai

- b) jos 7 artiklassa säädetyt edellytykset ovat olemassa ja kolmannen henkilön tarjous on saapunut päämiehelle tai kauppaedustajalle ennen edustus sopimuksen lakkaamista.

9 artikla

Kauppaedustajalla ei ole oikeutta 7 artiklassa tarkoitettuun provisioon, jos provisio 8 artiklan mukaan kuuluu aikaisemmalle kauppaedustajalle eikä provisiota ole olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista jakaa kauppaedustajien kesken.

10 artikla

Oikeus proviisioon syntyy niin pian ja siinä laajuudessa kuin jokin seuraavista edellytyksistä on toteutunut:

- a) päämies on täyttänyt sopimuksen; tai
- b) päämiehen olisi hänen ja kolmannen henkilön välisen sopimuksen mukaan pitänyt täyttää sopimus; tai
- c) kolmas henkilö on täyttänyt sopimuksen.

2. Oikeus proviisioon syntyy viimeistään, kun kolmas henkilö on täyttänyt suoritusvelvollisuutensa tai kun hänen olisi pitänyt täyttää se, jos päämies olisi täyttänyt oman suoritusvelvollisuutensa sopimuksen mukaisesti.

3. Provisio on maksettava viimeistään sitä kalenterivuosi- neljännestä seuraavan kuukauden viimeisenä päivänä, jonka aikana oikeus proviisioon syntyy.

4. Sopimuksella ei saa poiketa kauppaedustajan vahin- goksi siitä, mitä 2 ja 3 kohdassa säädetään.

11 artikla

1. Oikeus proviisioon menetetään vain, jos ja siinä laajuudessa kuin:

- todetaan, ettei kolmannen henkilön ja päämiehen välistä sopimusta täytetä; ja
- sopimuksen täyttämättä jättäminen ei johdu pää- miehen syyksi luettavasta seikasta.

2. Kauppaedustajan tulee suorittaa jo saamansa proviisio takaisin, jos oikeus siihen on menetetty.

3. Sopimuksella ei saa poiketa kauppaedustajan vahin- goksi siitä, mitä 1 kohdassa säädetään.

12 artikla

1. Päämiehen tulee toimittaa kauppaedustajalle laskelma maksettavasta provisiosta viimeistään sitä kalen- terivuosi- neljännestä seuraavan kuukauden viimeisenä päivänä, jonka aikana oikeus proviisioon on syntynyt. Tästä laskelmasta tulee ilmetä tärkeimmät provision määrän laskemiseen vaikuttavat perusteet.

2. Kauppaedustajalla on oikeus vaatia, että hänelle annetaan kaikki päämiehen hallussa olevat tiedot, jotka ovat tarpeen hänelle maksettavan provision määrän tarkas- tamiseksi, erityisesti ote kirjanpidosta.

3. Sopimuksella ei saa poiketa kauppaedustajan vahin- goksi siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään.

4. Mitä tässä direktiivissä säädetään, ei estä soveltamasta niitä jäsenvaltioissa voimassa olevia säännöksiä, joiden mukaan kauppaedustajalla on oikeus tarkastaa päämiehen kirjanpitoa.

IV LUKU

Edustussopimuksen tekeminen ja lakkaaminen*13 artikla*

1. Edustussopimuksen osapuolella on oikeus pyynnöstä saada toiselta osapuolelta tämän allekirjoittama asiakirja,

jossa ovat sopimusehdot niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Sopimusehto, jolla luovutaan tästä oikeu- desta, ei ole sallittu.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltio voi säätää, että edustussopimus ei ole pätevä, ellei sitä ole laadittu kirjallisesti.

14 artikla

Määräaikaista edustussopimusta, jonka noudattamista molemmat osapuolet ovat jatkaneet sen voimassaoloajan päätyttyä, pidetään toistaiseksi voimassa olevana edustus- sopimuksena.

15 artikla

1. Kumpikin osapuoli voi sanoa irti edustussopimuk- sen, joka on tehty olemaan voimassa toistaiseksi.

2. Irtisanomisaika on sopimuksen voimassaoloajan ensimmäisen vuoden aikana kuukausi, toisen vuoden aikana kaksi kuukautta sekä kolmannen ja sitä seuraavien vuosien aikana kolme kuukautta. Osapuolet eivät saa sopia lyhyemmästä irtisanomisajasta.

3. Jäsenvaltiot voivat vahvistaa irtisanomisajan pituu- deksi sopimuksen voimassaoloajan neljännen vuoden aikana neljä kuukautta, viidennen vuoden aikana viisi kuukautta sekä kuudennen ja sitä seuraavien vuosien aikana kuusi kuukautta. Ne voivat säätää, että osapuolet eivät saa sopia lyhyemmästä irtisanomisajasta.

4. Jos osapuolet sopivat 2 tai 3 kohdassa mainittua pitemmästä irtisanomisajasta, päämiehen irtisanomisaika ei saa olla lyhyempi kuin kauppaedustajan.

5. Jos osapuolet eivät sovi toisin, irtisanomisaika päättyy kalenterikuukauden lopussa.

6. Jos määräaikainen edustussopimus on 14 artiklan mukaan muuttunut toistaiseksi voimassa olevaksi, siihen sovelletaan tämän artiklan säännöksiä siten, että kulunut määräaika otetaan huomioon irtisanomisaikaa laskettaessa.

16 artikla

Tämän direktiivin säännöksillä ei vaikuteta jäsenvaltion sellaisten säännösten soveltamiseen, joiden mukaan edus- tussopimus voidaan purkaa heti:

- a) jos osapuoli jättää kokonaan tai osittain sitoumuksensa täyttämättä;
- b) jos olosuhteet ovat poikkeukselliset.

17 artikla

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpi- teet sen varmistamiseksi, että kauppaedustajalle suoriteta- aan edustussopimuksen lakattua 2 kohdassa tarkoitettu hyvitys tai 3 kohdassa tarkoitettu korvaus.

2. a) Kauppaedustajalla on oikeus hyvitykseen, jos ja siinä laajuudessa kuin:

- hän on hankkinut päämiehelle uusia asiakkaita tai merkittävästi laajentanut liikesuhteita aikaisempien asiakkaiden kanssa ja päämiehelle koituu jatkuvasti merkittävää etua liikesuhteista tällaisten asiakkaiden kanssa; ja
- tämän hyvityksen maksaminen on kaikki asiaan vaikuttavat seikat ja erityisesti kauppaedustajan näiden asiakkaiden kanssa päätettävistä liiketoimista menettämät provisiot huomioon ottaen kohtuullista. Jäsenvaltiot voivat säätää, että tällaiseksi seikaksi katsotaan myös 20 artiklassa tarkoitetun kilpailunrajoitusehdon käyttäminen;

b) Hyvityksenä suoritetaan korkeintaan määrä, joka vastaa kauppaedustajan yhden vuoden palkkioita viiden viimeksi kuluneen vuoden palkkioiden keskimäärän mukaan laskettuna tai, jos edustus sopimus on ollut voimassa viittä vuotta lyhyemmän ajan, hyvitys lasketaan sopimuksen koko voimassaoloaikana maksettujen palkkioiden keskimäärän mukaan;

c) Tällaisen hyvityksen saaminen ei vähennä kauppaedustajan oikeutta vaatia vahingonkorvausta.

3. Kauppaedustajalla on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hänen ja päämiehen välisen suhteen lakkaaminen hänelle aiheuttaa.

Tällaista vahinkoa katsotaan syntyvän erityisesti, jos sopimus lakkaa olosuhteissa, joissa:

- kauppaedustaja menettää provision, jonka hän olisi saanut, jos edustus sopimus olisi täytetty asianmukaisesti, ja kun päämies saa merkittävää etua kauppaedustajan toiminnasta; tai
- kauppaedustaja ei ole voinut kattaa kustannuksia ja menoja toimenpiteistä, joihin hän on ryhtynyt edustus sopimuksen täyttämiseksi päämiehen neuvojen mukaisesti.

4. Oikeus 2 kohdassa tarkoitettuun hyvitykseen tai 3 kohdassa tarkoitettuun korvaukseen on olemassa myös silloin, kun edustus sopimus lakkaa kauppaedustajan kuoleman johdosta.

5. Kauppaedustaja menettää oikeutensa hyvitykseen 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ja korvaukseen 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, jollei hän vuoden kuluessa edustus sopimuksen lakkaamisesta ilmoita päämiehelle aikovansa vaatia sanotun oikeutensa täyttämistä.

6. Kahdeksan vuoden kuluessa tämän direktiivin tiedoksi antamisesta komissio antaa neuvostolle kertomuksen tämän artiklan täytäntöönpanosta ja tekee tarvittaessa ehdotukset muutoksiksi.

18 artikla

Edellä 17 artiklassa tarkoitettua hyvitystä tai korvausta ei tarvitse maksaa:

- a) jos päämies on sanonut irti edustus sopimuksen sellaisen kauppaedustajan syyksi luettavan sopimusrikkomuksen perusteella, joka oikeuttaisi kansallisen lainsäädännön mukaan heti purkamaan sopimuksen;
- b) jos kauppaedustaja on sanonut irti sopimuksen, eikä tähän ole päämiehestä johtuvan seikan taikka kauppaedustajan iän, heikentyneen terveydentilan tai sairauden takia sellaista perustetta, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää jatkavan toimintaansa;
- c) jos kauppaedustaja on siirtänyt päämiehen suostumuksella edustus sopimuksesta johtuvat oikeutensa ja velvollisuutensa toiselle henkilölle.

19 artikla

Osapuolet eivät ennen edustus sopimuksen lakkaamista saa poiketa 17 ja 18 artiklan säännöksistä kauppaedustajan vahingoksi.

20 artikla

1. Jäljempänä tässä direktiivissä 'kilpailunrajoitusedolla' tarkoitetaan sopimusta, jolla rajoitetaan kauppaedustajan elinkeinotoimintaa edustus sopimuksen lakkaamisen jälkeen.

2. Kilpailunrajoitusehto on pätevä vain, jos ja siinä laajuudessa kuin:

- a) se on tehty kirjallisesti; ja
- b) se koskee kauppaedustajalle osoitettua maantieteellistä aluetta tai hänelle osoitettua asiakaspiiriä ja maantieteellistä aluetta sekä vastaavia tavaroita kuin edustus sopimus.

3. Kilpailunrajoitusehto on voimassa enintään kaksi vuotta edustus sopimuksen lakkaamisesta.

4. Tällä artiklalla ei vaikuteta niiden kansallisten säännösten soveltamiseen, joissa säädetään muita kilpailunrajoitusehdon pätevyuden tai täytäntöönpanokelpoisuuden rajoituksia tai joiden nojalla tuomioistuimien voi lieventää osapuolten tällaisen sopimuksen mukaisia velvoitteita.

V LUKU

Yleiset säännökset ja loppusäännökset

21 artikla

Tämän direktiivin mitkään säännökset eivät velvoita jäsenvaltiota vaatimaan tiedon julkistamista, jos julkistaminen olisi yleisen edun vastaista.

22 artikla

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät säännökset voimaan 1 päivään tammikuuta 1990 mennessä. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä. Näitä säännöksiä sovelletaan ainakin niiden voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin. Voimassa oleviin sopimuksiin niitä sovelletaan viimeistään 1 päivästä tammikuuta 1994 alkaen.
2. Tämän direktiivin tiedoksi antamisesta lukien jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset kirjallisina komissiolle.
3. Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta 1 kohdassa mainittu määräpäivä on 1 päivän tammikuuta 1990 sijasta kuitenkin 1 päivä tammikuuta 1994.

Italian osalta määräpäivä on 1 päivän tammikuuta 1990 sijasta 1 päivä tammikuuta 1993 edellä 17 artiklassa tarkoitettuihin velvoitteisiin nähden.

23 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 18 päivänä joulukuuta 1986.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

M. JOPLING